

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/48/2001

OPINIE O EUTANAZJI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ 2001

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Połowa Polaków (50%) uważa za słuszne wprowadzenie przepisów umożliwiających lekarzom przyspieszanie śmierci cierpiącego, nieuleczalnie chorego - na jego prośbę. Przeciwną opinię wyraża niespełna dwie piąte badanych (38%), a co ósmy (12%) nie ma wyrobionego zdania w tej sprawie.

- Obecnie niemal połowa respondentów (49%) jest zdania, że lekarze powinni spełniać wolę cierpiących, nieuleczalnie chorych, którzy domagają się podania im środków powodujących śmierć (w 1988 roku sądziło tak 30% Polaków, a w 1999 - 40%). Ponad jedna trzecia badanych (37%) uważa, że lekarze nie powinni tego czynić (w 1999 roku - 44% wskazań, w 1988 - 47%).

- Jeśli spełnienie prośby osoby nieuleczalnie chorej i cierpiącej określamy jako eutanazję - tylko 37% ankietowanych uważa, że jest to postępowanie, które można usprawiedliwić w pewnych okolicznościach, 38% nie zgadza się z tą opinią, a znaczny odsetek (18%) ma do eutanazji stosunek ambiwalentny. W porównaniu z rokiem 1999 wzrosła (o 7 punktów procentowych) liczba uważających eutanazję za usprawiedliwioną w pewnych okolicznościach, zmalał zaś odsetek wyrażających przeciwną opinię.

Legalizacja eutanazji w Holandii stała się wydarzeniem, które w polskich mediach jest szeroko komentowane. Prasa publikuje głosy zarówno przeciwników, jak i zwolenników eutanazji. Kościół piętnuje jej legalizację uważając eutanazję za przejaw tzw. kultury śmierci.

Sondaż, w którym podjęliśmy tę problematykę¹, przeprowadziliśmy tuż przed przyjęciem przez holenderski senat ustawy legalizującej eutanazję (aby ustawa weszła w życie, potrzebny jest jeszcze podpis królowej). Informacje o tym fakcie nie mogły mieć wpływu na opinie naszych respondentów, ale dyskusje na temat eutanazji toczyły się w Polsce od czasu, kiedy w listopadzie ubiegłego roku izba niższa holenderskiego parlamentu zaakceptowała projekt jej legalizacji, co nasza prasa, radio i telewizja szeroko omawiały i komentowały.

Postawy polskiego społeczeństwa wobec eutanazji badaliśmy już wcześniej (w lipcu 1999 roku). Nie powtarzając tego, co napisano w omawiającym wyniki tamtych badań obszernym komunikacie², przypomnimy tylko, że opinie Polaków w tej sprawie były podzielone, a akceptacja lub dezaprobatą różnego rodzaju postępowania wobec nieuleczalnie chorych, proszących o skrócenie życia, zależała od okoliczności, rodzaju sytuacji terminalnej, kontekstu, w jakim respondentowi zadawano pytanie, oraz od tego, jakich używano określeń, czy wymieniano termin *eutanazja*, budzący w naszym społeczeństwie silne negatywne skojarzenia. W roku 1999 połowa ankietowanych (51%) opowiadała się za legalizacją

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (131) przeprowadzono w dniach 6-9 kwietnia 2001 roku na 1036-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. komunikat CBOS „Postawy wobec eutanazji”, sierpień ‘99 (oprac. W. Derczyński).

skrócenia przez lekarza życia nieuleczalnie chorego - na prośbę zainteresowanego i jego rodziny - jeśli jego cierpieniom nie można ulżyć; ponad jedną trzecią ankietowanych (36%) stanowili przeciwnicy legalizacji takiego postępowania.

Warto przypomnieć, że w krajach Europy Zachodniej oraz w USA i Australii poparcie dla zalegalizowania eutanazji jest znacznie wyższe niż w Polsce³. Ostatnio - w związku z tym, co wydarzyło się w Holandii - prasa polska podała, że eutanazję popiera aż 92% Holendrów, a w katolickiej Belgii, w której rozważa się możliwość legalizacji eutanazji, poparcie wyraziło 80% respondentów.

CZY LEGALIZACJA EUTANAZJI JEST ROZWIĄZANIEM SŁUSZNYM?

Połowa Polaków (50%) uważa, że wprowadzenie prawa umożliwiającego lekarzom przyspieszanie śmierci osób nieuleczalnie chorych i cierpiących - na ich prośbę - jest słuszne. Przeciwnicy legalizacji eutanazji stanowią niespełna dwie piąte respondentów (38%). Co ósmy badany (12%) nie ma wyrobionego zdania w tej sprawie. Zwolenników legalizacji eutanazji jest więc w naszym kraju znacznie mniej niż np. w Holandii czy Belgii lub niektórych innych krajach zachodnich.

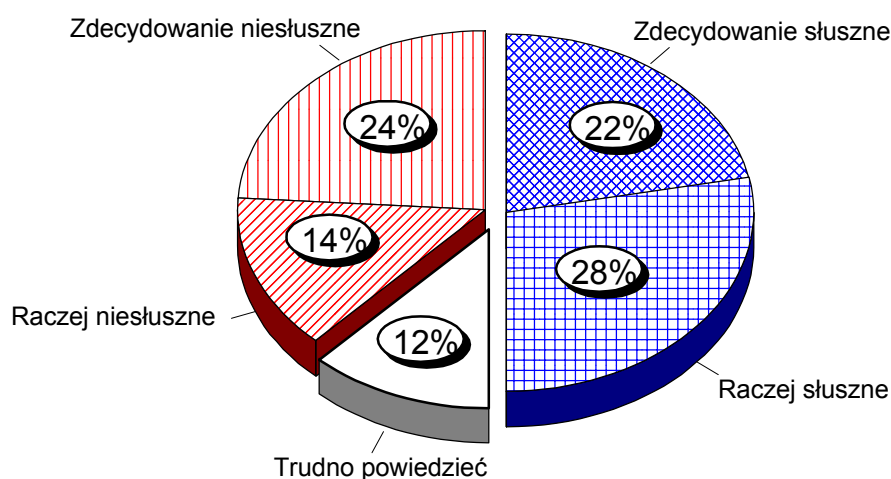
Pytanie o legalizację eutanazji poprzedziliśmy opisem sytuacji, jaka ma miejsce w Holandii, jednak nie podaliśmy nazwy kraju, ponieważ w czasie, gdy miał być realizowany nasz sondaż, media informowały o legalizacji w Holandii związków małżeńskich między osobami tej samej płci, co mogłoby wpłynąć na odpowiedzi ankietowanych, gdyby użyto nazwy kraju. Oczywiście wpływ ewentualnych negatywnych skojarzeń staraliśmy się minimalizować, całkowite wykluczenie go jest raczej niemożliwe. W pytaniu nie użyliśmy też budzącego negatywne skojarzenia terminu eutanazja, lecz mówiliśmy o „przyspieszaniu śmierci” (pełna treść pytania podana jest w opisie rys.1).

---

³ Część danych podano w komunikacie „Postawy wobec eutanazji”, cyt. wyd.

RYS. 1. W JEDNYM Z KRAJÓW EUROPEJSKICH WKRÓTCE WEJDĄ W ŻYCIE PRZEPISY ZEZWALAJĄCE LEKARZOM NA BEZBOLESNE SKRACANIE ŻYCIA PACJENTOM, KTÓRZY DOZNAJĄ CIERPIEŃ NIE DO ZNIESIENIA I PROSZĄ O ŚMIERĆ. BĘDZIE TO MOŻLIWE TYLKO WTEDY, GDY NIE MA ŻADNEJ NADZIEI NA POPRAWĘ STANU ZDROWIA PACJENTA, A ON SAM JEST W PEŁNI ŚWIADOMY SWEJ SYTUACJI I CAŁKOWICIE DOBROWOLNIE, BEZ JAKIEGOKOLWIEK PRZYMUSU CZY NACISKU Z CZYJEJKOLWIEK STRONY, PROSI O ZAKOŃCZENIE ŻYCIA. OBOWIĄZYWAĆ BĘDZIE KONSULTACJA DECYZJI Z INNYM, NIEZALEŻNYM LEKARZEM, ZAWIADOMIENIE WŁADZ ORAZ PÓŹNIEJSZA KONTROLA SPECJALNEGO KOMITETU PRAWNIKÓW, LEKARZY I ETYKÓW.

CZY UWAŻA PAN(I), ŻE WPROWADZENIE PRAWA UMOŻLIWIĄJĄCEGO LEKARZOM PRZYSPIESZANIE ŚMIERCI CIERPIĄCEGO, NIEULECZALNIE CHOROBE NA JEGO WŁASNĄ PROŚBĘ JEST SŁUSZNE CZY TEŻ NIESŁUSZNE?

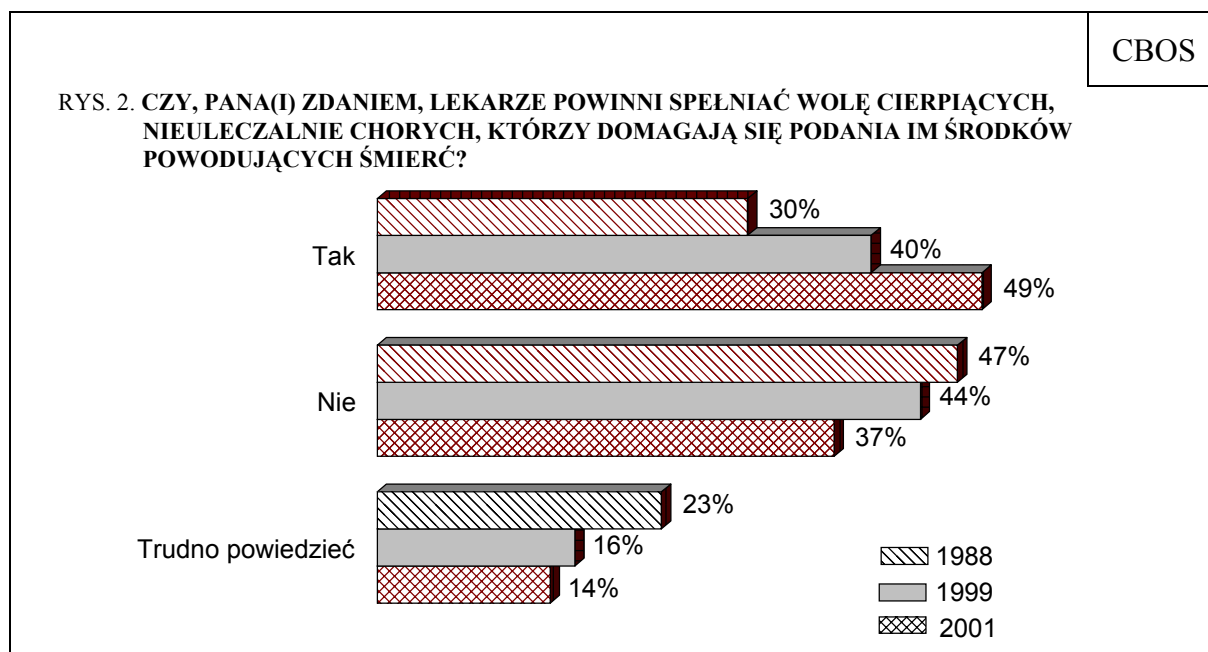

Cechą ankietowanych najsilniej wiążącą się z ich opiniami na temat legalizacji eutanazji jest religijność, mierzona deklarowaną częstością praktyk. Im częściej badani uczestniczą w praktykach religijnych, tym większy ich odsetek uważa legalizację eutanazji za niesłuszną, a im rzadziej - tym więcej osób popiera wprowadzenie w życie odpowiednich przepisów⁴. Wyraźne różnice opinii wiążą się też z wiekiem ankietowanych - im oni są młodszy, tym częściej uważają za słuszne wprowadzenie prawa umożliwiającego lekarzom przyspieszenie śmierci nieuleczalnie chorego, na jego prośbę. Legalizację eutanazji częściej niż inni uważają za słuszną ankietowani o poglądach lewicowych i mieszkańcy dużych aglomeracji miejskich, natomiast za niesłuszną - badani o orientacji prawicowej, osoby z wykształceniem podstawowym, mieszkańcy wsi (zob. tabele aneksowe).

⁴ Współczynnik korelacji tau B Kendalla wynosi 0,307.

POWINNOŚĆ LEKARZY?

Niemal połowa ankietowanych (49%) jest zdania, że lekarze powinni spełniać wolę cierpiących, nieuleczalnie chorych, podając im środki powodujące zgon. Liczba badanych wyrażających sprzeciw wobec spełniania przez lekarzy tego rodzaju próśb chorych (37%) jest prawie taka sama jak liczba przeciwników wprowadzenia przepisów prawnych umożliwiających eutanazję (38%).

Trzeba podkreślić, że w naszym kraju systematycznie wzrasta odsetek osób uważających, iż lekarze powinni w takich sytuacjach spełniać wolę cierpiących chorych. W drugiej połowie lat osiemdziesiątych wyraźnie przeważał pogląd przeciwny, pod koniec lat dziewięćdziesiątych - opinia społeczna była podzielona, a odsetki zwolenników i przeciwników zbliżone, obecnie zaś przeważają ci, którzy akceptują przyspieszanie śmierci na prośbę nieuleczalnie chorych⁵.

⁵ Należy zaznaczyć, iż podana w poprzednim pytaniu informacja o fakcie, że w jednym z krajów europejskich wprowadzono określone przepisy, mogła w jakimś stopniu wpłynąć na uznanie przez respondenta takiego postępowania za słuszne.

Różnice opinii w tej sprawie - tak jak w przypadku poprzedniej kwestii - związane są przede wszystkim z religijnością i wiekiem, w mniejszym stopniu z poglądami politycznymi, miejscem zamieszkania i wykształceniem (zob. tabele aneksowe).

Istnieje bardzo duża zgodność opinii ankietowanych w obu omawianych sprawach - 91% uważających wprowadzenie przepisów umożliwiających eutanazję za słuszne sądzi także, że lekarze powinni spełniać wolę nieuleczalnie chorych, a przeciwnicy takich przepisów w zdecydowanej większości (87%) są zdania, że lekarze nie powinni tego czynić⁶.

CZY EUTANAZJĘ MOŻNA USPRAWIEDLIWIĆ?

Jeśli w pytaniu użyjemy terminu eutanazja, odsetek osób ją popierających się zmniejsza. Tylko 37% respondentów wyraźnie stwierdza, że takie zachowanie jak eutanazja, tzn. pozbawienie życia osoby nieuleczalnie chorej, na jej prośbę, może być w pewnych okolicznościach usprawiedliwione, natomiast odsetek przeciwników eutanazji nie ulega zmianie. Ponieważ w pytaniu posłużyliśmy się skalą 10-punktową, część ankietowanych wybrała punkty bliskie środka skali, co świadczy o ich ambiwalentnym stosunku do eutanazji⁷, przypuszczalnie zgodnym z żywionymi zastrzeżeniami co do okoliczności, w jakich może być ona usprawiedliwiona, a zarazem o unikaniu jednoznacznego potępienia eutanazji⁸. Na środek skali (punkty 5 i 6) wskazała jedna czwarta tych, którzy uznają za słuszne wprowadzenie przepisów dopuszczających eutanazję, oraz zbliżony odsetek osób uważających, że lekarze powinni spełniać wolę pacjentów domagających się eutanazji. Ambiwalentne odczucia ma także mniej więcej co dwudziesty ankietowany wyrażający przeciwne opinie na ten temat.

---

⁶ Współczynnik korelacji tau B Kendalla wynosi 0,763.

⁷ 10-punktowa skala nie ma naturalnego środka, choć ankietowani przejawiali tendencję do wybierania „5” jako punktu środkowego (11%); tu za odpowiedzi wskazujące na środek uznaliśmy także „6” (7%).

⁸ Korelacje z odpowiedziami na poprzednie pytania są jednak silne - tau B Kendalla wynoszą 0,681 i 0,676.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, takie zachowanie jak eutanazja, tzn. pozbawienie życia osoby nieuleczalnie chorej na jej prośbę, może być, Pana(i) zdaniem, w pewnych okolicznościach usprawiedliwione czy też nie może? Proszę powiedzieć, w jakim miejscu skali umieścił(a)by Pan(i) swoją opinię, przyjmując, że "1" oznacza, że takie zachowanie nigdy nie może być usprawiedliwione, a "10" - że zawsze można je usprawiedliwić.	Skala od 1 do 10	Wskazania respondentów według terminów badań	
		1999	2001
	w procentach		
Nigdy nieusprawiedliwione 1		22	22
2-4		21	16
5-6		17	18
7-9		20	26
Zawsze usprawiedliwione 10		10	11
Trudno powiedzieć		10	8
Średnia na skali		4,80	5,14
Odchylenie standardowe		3,13	3,17

Zarazem odsetek osób uważających, że eutanazję można w pewnych okolicznościach usprawiedliwić, jest obecnie wyższy niż w 1999 roku (37% wobec 30%, średnia wyższa o 0,34). Może to świadczyć o wzroście poparcia dla legalizacji eutanazji, mimo ostrego potępienia jej przez Kościół.

Na opinie ankietowanych w tej sprawie największy wpływ ma ich religijność i wiek, a ponadto poglądy polityczne, miejsce zamieszkania i wykształcenie, tak jak w przypadku pytań omawianych wcześniej (zob. tabele aneksowe). Uczestnictwo w praktykach religijnych sprzyja nieusprawiedliwianiu eutanazji. Częściej niż inni nie znajdują dla niej usprawiedliwienia również osoby deklarujące prawicowe poglądy polityczne, mieszkańcy wsi, badani z wykształceniem podstawowym, respondenci w średnim i starszym wieku.

Wydaje się, że w naszym kraju systematycznie wzrasta liczba osób opowiadających się za możliwością skracania życia nieuleczalnie chorych i cierpiących - na ich prośbę. Wprawdzie nie są to odsetki tak wysokie jak w niektórych innych krajach, ale zwolennicy eutanazji przeważają nad przeciwnikami i tylko potępienie, z jakim spotyka się eutanazja - zwłaszcza ze strony Kościoła - zdaje się ograniczać deklarowane poparcie dla jej stosowania.

Opracował

Włodzimierz DERCZYŃSKI

A N E K S

Tabela 1. W jednym z krajów europejskich wkrótce wejdą w życie przepisy zezwalające lekarzom na bezbolesne skracanie życia pacjentom, którzy doznają cierpienia nie do zniesienia i proszą o śmierć. Będzie to możliwe tylko wtedy, gdy nie ma żadnej nadziei na poprawę stanu zdrowia pacjenta, a on sam jest w pełni świadomy swej sytuacji i całkowicie dobrowolnie, bez jakiegokolwiek przymusu czy nacisku z czyjejkolwiek strony, prosi o zakończenie życia. Obowiązywać będzie konsultacja decyzji z innym, niezależnym lekarzem, zawiadomienie władz oraz późniejsza kontrola specjalnego komitetu prawników, lekarzy i etyków. Czy uważa Pan(i), że wprowadzenie prawa umożliwiającego lekarzom przyspieszanie śmierci cierpiącego, nieuleczalnie chorego na jego własną prośbę jest słuszne czy też niesłuszne?

(%)

	Słuszne	Niesłuszne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	50	38	12	1034
Płeć				
Mężczyźni	50	37	13	490
Kobiety	49	39	12	544
Wiek				
18-24 lat	75	17	8	148
25-34	60	29	11	183
35-44	52	35	13	189
45-54	39	44	17	229
55-64	43	48	9	112
65 lat i więcej	34	53	13	173
Miejsce zamieszkania				
Wieś	42	42	15	380
Miasto do 20 tys.	54	37	9	103
20-100 tys.	49	38	14	204
101-500 tys.	53	35	12	212
501 tys. i więcej mieszk.	65	29	6	136
Wykształcenie				
Podstawowe	39	48	13	269
Zasadnicze zawodowe	52	35	13	299
Średnie	54	34	12	379
Wyższe	54	33	12	87
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	63	21	16	59
Prac. umysł. niż. szczebla	50	35	15	95
Pracownicy fiz. - umysł.	61	27	12	90
Robotnicy wykwalifikowani	62	30	8	85
Robotnicy niewykwalifik.	37	56	7	34
Rolnicy	46	34	20	70
Pracujący na własny rach.	51	42	7	51
Bierni zawodowo				
Renciści	29	56	15	113
Emeryci	39	50	11	195
Uczniowie i studenci	61	25	14	57
Bezrobotni	57	30	13	149
Gospodynie domowe i inni	62	36	2	39
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	50	30	20	146
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	54	43	3	72
sekt. pryw. poza rolnict.	58	31	11	207
prywatnym gosp. rolnym	45	36	20	87
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	46	42	12	157
276-399	49	44	8	112
400-549	56	36	8	211
550-799	43	44	12	145
Powyżej 799 zł	52	38	10	175
Ocena własnych war. mater.				
Złe	47	41	12	354
Średnie	49	37	14	468
Dobre	55	34	11	212
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	20	74	6	57
Raz w tygodniu	39	47	14	481
1-2 razy w miesiącu	60	26	14	192
Kilka razy w roku	63	27	10	210
W ogóle nie uczestniczy	71	19	11	93
Poglądy polityczne				
Lewica	56	31	13	333
Centrum	53	37	10	258
Prawica	38	53	8	224
Trudno powiedzieć	48	34	18	220

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, lekarze powinni spełniać wolę cierpiących, nieuleczalnie chorych, którzy domagają się podania im środków powodujących śmierć?

	(%)			Liczba osób
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
Ogółem	49	37	14	1034
Płeć				
Mężczyźni	52	35	13	490
Kobiety	47	40	14	543
Wiek				
18-24 lat	70	17	14	148
25-34	58	27	15	183
35-44	50	35	15	189
45-54	41	47	12	229
55-64	40	48	12	112
65 lat i więcej	37	50	13	173
Miejsce zamieszkania				
Wieś	43	42	14	380
Miasto do 20 tys.	50	37	14	103
20-100 tys.	46	37	17	204
101-500 tys.	52	35	12	212
501 tys. i więcej mieszk.	63	28	9	136
Wykształcenie				
Podstawowe	40	45	15	269
Zasadnicze zawodowe	50	39	12	299
Średnie	54	32	14	379
Wyższe	51	34	15	87
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	62	23	15	59
Prac.umysł.niż.szczebła	50	35	16	95
Pracownicy fiz.-umysł.	56	29	15	90
Robotnicy wykwalifikowani	58	29	13	85
Robotnicy niewykwalifik.	35	55	11	34
Rolnicy	46	44	9	70
Pracujący na własny rach.	45	41	14	51
Bierni zawodowo				
Renciści	30	51	18	113
Emeryci	41	48	11	194
Uczniowie i studenci	63	20	17	57
Bezrobotni	58	28	14	149
Gospodynie domowe i inni	52	40	9	39
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	53	29	18	146
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	49	42	9	72
sekt. pryw. poza rolnict.	52	33	15	207
prywatnym gosp. rolnym	45	45	10	87
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	48	41	11	157
276-399	46	48	6	112
400-549	50	36	14	211
550-799	48	38	14	145
Powyżej 799 zł	52	37	12	175
Ocena własnych war. mater.				
Złe	47	40	13	354
Średnie	47	37	16	468
Dobre	55	35	10	212
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	20	66	14	57
Raz w tygodniu	38	47	15	481
1-2 razy w miesiącu	61	26	13	192
Kilka razy w roku	63	25	12	210
W ogóle nie uczestniczy	65	24	11	93
Poglądy polityczne				
Lewica	57	29	14	333
Centrum	54	35	12	258
Prawica	36	54	10	224
Trudno powiedzieć	45	36	19	220

Tabela 3. Czy, ogólnie rzecz biorąc, takie zachowanie jak eutanazja, tzn. pozbawienie życia osoby nieuleczalnie chorej na jej prośbę, może być, Pana(i) zdaniem, w pewnych okolicznościach usprawiedliwione czy też nie może? Proszę powiedzieć, w jakim miejscu skali umieścił(a)by Pan(i) swoją opinię, przyjmując, że "1" oznacza, że takie zachowanie nigdy nie może być usprawiedliwione, a "10" - że zawsze można je usprawiedliwić.

	1-4	5-6	7-10	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	38	18	36	8	1033
Płeć					
Mężczyźni	36	16	40	8	490
Kobiety	39	20	34	8	544
Wiek					
18-24 lat	24	22	51	2	148
25-34	29	23	40	8	183
35-44	32	21	41	6	189
45-54	46	14	32	8	228
55-64	46	20	29	5	112
65 lat i więcej	49	11	25	15	173
Miejsce zamieszkania					
Wieś	42	18	30	10	380
Miasto do 20 tys.	42	24	31	3	103
20-100 tys.	38	17	37	9	203
101-500 tys.	36	15	42	7	212
501 tys. i więcej mieszk.	24	22	50	3	136
Wykształcenie					
Podstawowe	45	15	28	11	269
Zasadnicze zawodowe	38	18	36	8	299
Średnie	34	19	42	6	378
Wyższe	32	26	37	5	87
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	22	28	42	8	59
Prac. umysł. niż. szczebla	38	11	43	7	95
Pracownicy fiz.- umysł.	29	21	44	6	90
Robotnicy wykwalifikowani	27	17	47	8	85
Robotnicy niewykwalifik.	52	20	25	2	34
Rolnicy	42	26	27	5	70
Pracujący na własny rach.	35	20	40	5	51
Bierni zawodowo					
Renciści	42	12	27	20	113
Emeryci	49	17	27	8	195
Uczniowie i studenci	33	15	50	2	57
Bezrobotni	34	19	42	5	148
Gospodynie domowe i inni	42	26	29	2	39
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	33	18	40	9	146
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	36	14	45	5	72
sekt. pryw. poza rolnict.	30	21	43	7	207
prywatnym gosp. rolnym	37	23	30	11	87
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	44	19	31	6	157
276-399	42	18	35	5	112
400-549	36	18	39	7	211
550-799	41	18	34	8	145
Powyżej 799 zł	35	21	38	5	175
Ocena własnych war. mater.					
Złe	39	15	36	9	353
Średnie	40	18	34	8	468
Dobre	31	24	41	4	212
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	71	8	12	8	57
Raz w tygodniu	45	19	27	9	481
1-2 razy w miesiącu	30	15	45	10	191
Kilka razy w roku	27	18	51	4	210
W ogóle nie uczestniczy	18	27	52	3	93
Poglądy polityczne					
Lewica	31	19	43	7	332
Centrum	36	23	36	5	258
Prawica	52	16	30	2	224
Trudno powiedzieć	35	14	34	17	220